

Ekklesia van de Barmhartige bijeen in het nieuwe jaar: 3 januari 2016 door Bram Grandia HET JAAR DAT KOMT (bij Jesaja 61: 1-4 en Lukas 4:14-21)

We luisterden naar de woorden uit Jesaja 61. Lukas vertelt ons hoe Jezus deze verzen in de mond neemt (Lukas 4) als hij de boekrol opent in de synagoge van Nazareth. Jezus leest die verzen, sluit de boekrol en zegt: Heden is dit Schriftwoord voor uw oren vervuld. Anders gezegd: Nu gaat het in vervulling. Nu breekt dat jaar, dat jubeljaar aan, dat welgekomen jaar, dat jaar van Gods welbehagen. 'Laat 2016 het jaar van het verschil worden', schrijft Trouw columniste Kirsten van den Hul op oudejaarsdag 2015. Ik houd van al die terugblikken en vooruitblikken. 2015 was het jaar van de angst en de terreur, jaar van toenemend nationalisme, ook in eigen land. Wordt 2016 een zalig nieuw jaar? Paus Franciscus wenst ons een mooi heilig jaar, een jaar van Barmhartigheid. In iedere kerk moet een deur van Barmhartigheid geopend worden. Prachtig gebaar. In zijn encycliek 'gelaat van de barmhartigheid' verwijst de paus ook naar Jesaja 61 en Lukas 4. Het woord Barmhartigheid staat centraal. Het woord gerechtigheid mis ik. Maar laten we daarover niet zeuren en onze krachten verbinden om die deur van de Barmhartigheid door te gaan en mensen uit te nodigen. Bisschop de Korte nodigt het CDA uit om de encyclieken van de paus eens wat nauwkeuriger te lezen en zich te laten bezielen door de Barmhartigheid als het om vluchtelingen gaat. Vanmorgen deze jubeljaartekst. Ik lees hem nog een keer: *'De geest van mijn heer JHWH is over mij, omdat JHWH mij heeft gezalfd. Hij heeft mij gezonden om aan de armen het goede nieuws te brengen, om te verbinden gebrokenen van hart, om loslating te verkondigen aan gevangenen, en aan blinden het gezicht, om verbrokenen heen te zenden in vrijheid, om te verkondigen het welgekomen, dat is het aangename jaar- des Heren.'*

Een prachtige tekst gericht tot de mensen die teruggekomen zijn uit de Babylonische ballingschap en dan de puinhopen zien van Jeruzalem. Hoe zal nog ooit? Ik kijk naar beelden op te televisie van de volledig tot puin geschoten steden in Irak en Syrië. Het waren steden, maar nu zijn het heroverde puinhopen. Ruïnes. Gebombardeerd door o.a. gemeenschappelijke westerse strijdmachten die zo de orde herstellen. Puin. 2015 een rampjaar. En het jaar dat komt? Wat zal dat ons brengen? Terug naar Jesaja? Het is de profeet Jesaja de derde –de eerste preekte voor de ballingschap, de tweede tijdens en deze derde na de ballingschap– die de lijn van zijn voorgangers doortrekt. Nú gaat het er om dat de mensen moed krijgen om op te bouwen. Het gaat om armen, neergeslagen en verdrukte mensen. De burgers die altijd maar weer het slachtoffer worden van oorlogshandelingen, de burgers die eufemistisch tot de 'collateral damage', de bijkomend schade worden gerekend. De kinderen van de rekening.

Jesaja drie verkondigt ons de vreugdebode. Die valt in de tekst samen met de 'knecht des Heren'. Deze roept een vrijlating uit. Jesaja gebruikt hier een woord ('deroor') dat nog een paar keer voorkomt in de bijbel (Lev.25:10; Jer.34:8,15,17 en Ez.46:17) en dan slaat op vrijlating uit binnenlandse slavernij en binnenlandse gevangenschap. Steeds staat het woord in teksten die belangrijk zijn met het oog op het jubeljaar(Lev.25). Het vijftigste jaar, het jaar van loslating, kwijtschelding, bevrijding, vergeving, herstel, verzoening. Dat wordt plechtig geproclameerd. In deze traditie gaat Jezus als een soort vierde Jesaja staan aan het begin van zijn optreden in Nazareth, eeuwen later, in een tijd van harde Romeinse bezetting. Lukas voegt aan de Jesaja-tekst nog een paar woorden toe uit Jesaja 58: 'om verdrukten te laten gaan in vrijheid'. Dat prachtige stuk over het vasten van de Heer, het vasthouden aan gerechtigheid eindigt met de zin :

‘Wanneer je de hongerige schenkt wat je zelf nodig hebt, en de verdrukke gul onthaalt, dan zal je licht in het donker schijnen, je duisternis wordt als het licht van het middaguur.’ Dat vind ik zó actueel. Dat staat haaks op wat in ons land aan het gebeuren is. Die cultuur van de angst, die zuinigheid als het om vluchtelingen gaat, dat wordt hier omgedraaid. Door met de hongerige te delen gaat het licht aan. Door de verdrukke buiten te sluiten gaat het licht uit.

Het jaar van het begin van Jezus’ optreden is het jaar van Gods welgevallen, het welgekomen jaar. Het is het jaar van vergoeding, van herstel. Nu gaat dat in vervulling zegt Jezus, nú. Hij begint er aan met heel zijn hart, met heel zijn ziel en heel zijn verstand. Er is beginnen aan, zegt Jezus. Hij brengt de jubel in het jaar. Daarom ‘jaar des Heren’. Een vreugdevolle jaartelling. Dat troost en geeft moed. Het is niet alleen de vertolking van een droom, het is geen ‘gesintjuttemis’, maar nú. De urgentie zit er in. Ik denk aan Angela Merkel: ‘Wir schaffen es.’ We gaan het nu doen. Ik denk aan de organisatie Urgenda(wat dringend gedaan moet worden). Op hun site lees ik: “We kunnen veel sneller omschakelen naar een duurzame energievoorziening en een duurzaam Nederland dan we denken. Die snelheid is noodzakelijk en gaat ons bovendien veel voordelen opleveren. Als we ambitieuze doelen stellen kan er veel veranderkracht uit de maatschappij loskomen.” Dat klinkt als ‘je duisternis wordt als het licht van het middaguur’. Handelen dat een belofte inhoudt.

Wij komen hier week in, week uit of soms een keer om die urgentie te verbinden met de Naam, de Naam van die God die Geestkracht in ons midden wil zijn, die ons wil bezielen, ons doet zingen. Vanuit dat lied mogen we aan de slag gaan, gedragen door de grondtoon dat God erbarmend en genadig is, rijk aan liefde en trouw, duizend geslachten lang. Daarin ligt voor ons de grond om elkaar vandaag een gelukkig nieuwjaar toe te wensen. Laten we dit jaar niet alleen het jaar van het veelkleurige verschil laten zijn, maar ook het jaar waarin we in de stevige discussies deze vreugde, het lied en de profetische vergezichten binnen brengen.

Ik keek naar het gesprekje na de aanslag in Parijs tussen de vader, de journalist en zijn jonge zoontje over het neerleggen van bloemen en aansteken van kaarsen op de plek van de moord. Bloemen en kaarsen tegen pistolen, vroeg het zoontje? Ja zei de vader. Kunnen die ons beschermen? Ja zei de vader en het kind geloofde zijn vader. Voor mij een ikoon. Barmhartige, kunnen uw woorden ons beschermen, zijn ze een weg? Ja, kies voor het leven. Ik las gisteren in Trouw een gesprek met zuster Nazareth in Aleppo. Zij koos er 1 ½ jaar geleden voor om naar Aleppo te gaan. Daar gaat ze troostend rond. Ze zegt: "Waar de rijken en machtigen de wapens niet willen neerleggen, bidden wij de hemel: Geef vrede aan de mensen van goede wil. Waar de haat de deuren naar God lijkt te sluiten, willen wij onze harten en onze huizen openen, opdat dit Kind, drager van genade en zegen, naar binnen komt."

Ik lees het en denk: zij geeft op haar manier invulling aan het openen van de deur van Barmhartigheid. Aan ons, om waar we maar kunnen deuren van- en naar die Barmhartigheid en Rechtvaardigheid van Jesaja en Jezus, deze dragers van bevrijding te openen. Wordt dat onze inbreng in het nieuwe jaar? Moge dat waar worden.